

Sygn. akt III AUa 821/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Marcjanna Górską (spr.)
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak SA Bogdan Świerk
Protokolant: stażysta Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2014 r. w Lublinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o zwrot nadpłaty

na skutek apelacji wnioskodawczynie A. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 28 maja 2013 r. sygn. akt VI U 1383/12

I. oddala apelację;

II. nie obciąża wnioskodawczynie A. P. kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 821/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 stycznia 2010 roku, nr (...) nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. umorzył postępowanie w odniesieniu do należności na ubezpieczenia społeczne za okres od 1 września 1999 roku do 15 listopada 1999 roku w kwocie 634,58 zł.

Drugą decyzją z tej samej daty, nr (...) Nr (...) organ rentowy umorzył opłacone odsetki za zwłokę za okres od 1 stycznia 1999 roku do 30 października 1999 roku w kwocie 4.615,90 zł i zaliczył nadpłatę w kwocie 4.615,90 zł na poczet zaległych składek.

W odwołaniu złożonym od obu wymienionych wyżej decyzji A. P. domagała się ich zmiany i ustalenia, że nie ma zaległości, a nadpłata podlega zwrotowi.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Postępowanie w sprawie odwołania od decyzji z dnia 20 stycznia 2010 roku, nr (...) Nr (...) zostało umorzone postanowieniem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 15 kwietnia 2010 roku wobec cofnięcia odwołania przez pełnomocnika wnioskodawczyni.

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Radomiu zmienił decyzję z dnia 20 stycznia 2010 roku (...) nr (...) w ten sposób, że ustalił, iż A. P. ma nadpłatę w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 4.615,90 zł oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz A. P. kwotę 562,50 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika organu rentowego Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 13 września 2012 roku uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albowiem wnioskodawczyni domagała się stwierdzenia braku zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zwrotu ustalonej w decyzji nadpłaty. Jednocześnie Sąd Apelacyjny zalecił Sądowi Okręgowemu aby przy ponownym rozpoznaniu sprawy dokonał szczegółowej analizy treści art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy prawo bankowe w zakresie warunków koniecznych do dokonania zwrotu nadpłaty składek na ubezpieczenia społeczne, a w następnej kolejności dokonał ustaleń koniecznych dla rozstrzygnięcia sprawy, przy wykorzystaniu wyników dotychczasowego postępowania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 28 maja 2013 roku oddalił odwołanie i zasądził od A. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 600 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że A. P. prowadzi działalność gospodarczą od 12 października 1992 roku. W okresie od 1 stycznia 1999 roku do 30 października 1999 roku wnioskodawczyni przebywała na urlopie wychowawczym z tytułu mowy o pracę. Za ten okres nie opłaciła składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W dniu 30 września 2009 roku złożyła wniosek o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku.

W związku z powyższym organ rentowy dokonał ponownej analizy konta wnioskodawczyni i na należności za powyższy okres wraz z odsetkami, które wyliczył na kwotę 4.615 zł rozliczył (przebiegował) wpłaty dokonane w dniach 9 stycznia 2003 roku, 23 września 2003 roku, 24 września 2003 roku, 21 listopada 2003 roku, 15 października 2007 roku, 21 listopada 2008 roku, 9 grudnia 2008 roku.

Po dokonaniu powyższego rozliczenia na koncie wnioskodawczyni zaistniało zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za miesiące maj, czerwiec, listopad i grudzień 2003 roku, od lutego do kwietnia 2004 roku, za wrzesień 2004 roku, od lutego do listopada 2005 roku, na ubezpieczenia zdrowotne za styczeń, marzec i kwiecień 2009 roku oraz na Fundusz Pracy za lipiec 2007 roku i od marca do listopada 2005 roku.

W dniu 15 stycznia 2010 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o umorzenie opłaconych odsetek za zwłokę za okres od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku zaznaczając, że składki za ten okres zostały opłacone.

W dniu 21 stycznia 2010 roku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, którą umorzył opłacone odsetki za zwłokę za okres od 1 stycznia 1999 roku do 30 października 1999 roku w kwocie 4615,90 zł i zaliczył nadpłatę w kwocie 4615,90 zł na poczet zaległych składek.

Wnioskodawczyni kwestionowała fakt ustalenia zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz domagała się zwrotu nadpłaconych odsetek.

Przystępując do prawnej oceny dokonanych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71 poz. 609 ze zm.) stanowi, że na wniosek płatnika składek, który w okresie od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.) i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych umarza w całości lub w części należności z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia należnych za tego ubezpieczonego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności za okres, w którym ubezpieczony przebywał na urlopie wychowawczym.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, z brzmienia tego przepisu jednoznacznie wynika, że dotyczy on tylko tych składek, które nie zostały jeszcze uiszczone. Wskazuje na to ta część przepisu, w której mowa o umorzeniu "należności z tytułu nieopłaconych składek". Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, stosując niniejsze unormowanie, nie może umorzyć tych składek na ubezpieczenia społeczne, które już zostały opłacone. Natomiast jak wynika z rozliczenia organu rentowego dokonanego na dzień wydania zaskarżonej decyzji, na poczet należności składkowych za okres przebywania wnioskodawcy na urlopie wychowawczym przeksięgowano wpłaty dokonane przed 2009 rokiem. Tym samym organ rentowy uznał składki za opłacone a skoro tak to nie podlegały one umorzeniu. Wnosząc o umorzenie odsetek powódka zgodziła się z tym rozliczeniem organu rentowego zaznaczając, że składki zostały opłacone. Z rozliczenia ZUS wynika poza tym, że wpłaty te zostały również zaliczone na poczet odsetek.

W ocenie Sądu pierwszej instancji fakt ten ma to istotne znaczenie, ponieważ na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy na wniosek płatnika składek, pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, o których mowa w ust. 1, podlegają umorzeniu. Z wykładni językowej tego przepisu jednoznacznie wynika, że zwrotowi podlegają jedynie odsetki z tytułu nieopłaconych w terminie składek. Zatem odnosząc się do zaskarżonej decyzji skoro składki zostały opłacone, brak było podstawy do umorzenia opłaconych odsetek za zwłokę, a tym samym do zwrotu ustalonej przez ZUS nadpłaty na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy. Prowadzi to do wniosku, że roszczenie skarżącej o zwrot nadpłaty jest nieuzasadnione.

Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że A. P. faktycznie nie opłaciła w terminie składek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres urlopu wychowawczego z tytułu umowy o pracę od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku. Wynika to, zdaniem Sądu, z opinii biegłego księgowego H. M., który dokonał rozliczenia konta wnioskodawcy na dzień wydania decyzji dokonując szczegółowej analizy wpłat zidentyfikowanych wskazanych przez organ rentowy. Z rozliczenia składek ubezpieczeniowych wynika, że za sporny okres wnioskodawcy opłaciła jedynie składki zdrowotne. Ponadto biegły ustalił, że łącznie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od stycznia 1999 roku do grudnia 2009 roku należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne wraz z odsetkami wynosiły 34.323 zł. Natomiast na poczet tych należności do dnia 10 grudnia 2009 roku wnioskodawcy dokonała wpłat w łącznej kwocie 34.611,34 zł. W związku z powyższym zaistniała nadwyżka w kwocie 288,34 zł. O prawidłowości ustaleń biegłego świadczy również pismo ZUS z dnia 21 lutego 2012 roku, z którego wynika, że na koncie ubezpieczonej po opłaceniu składki za grudzień 2011 roku figuruje nadpłata w kwocie 129,86 zł. Opinia ta nie była kwestionowana przez wnioskodawczynię. Jednak nadpłata ustalona przez biegłego nie jest nadpłatą z tytułu pobranych odsetek, ale z tytułu nadpłaconych składek. Natomiast art. 4 ust. 3 ustawy zmieniającej nie dotyczy sytuacji związanych z nadpłaconymi składkami i ich rozdysponowaniem przez organ rentowy a dotyczy tylko ewentualnych odsetek.

Przepis ten stanowi, że jeżeli w wyniku umorzenia odsetek za zwłokę powstała nadpłata, zalicza się ją na poczet zaległych, bieżących lub przyszłych składek, a w razie ich braku - zwraca płatnikowi składek. W tym zakresie zasadnie podnosi organ rentowy, że kwota odsetek 4615,90 zł została pokryta z wpłat dokonanych przed 2009 rokiem na poczet należności składkowych za inne okresy. Wskazać przy tym należy, że z rozliczenia wszystkich wpłat dokonanych przez skarżącą w latach 1999-2009 roku sporządzonego przez biegłego H. M. nie wynika aby skarżąca dokonała wpłaty

odsetek z tytułu składek za sporny okres. Również z tego powodu nie zaistniały, według Sądu, podstawy do zwrotu kwoty 4615,90 zł i w tym zakresie decyzja organu rentowego jest zasadna. Skutkuje to oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc.

Uzasadniając rozstrzygnięcie odnośnie kosztów postępowania Sąd pierwszej instancji zauważył, że składki na ubezpieczenie społeczne nie są świadczeniami pieniężnymi z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniami na to ubezpieczenie, co jednoznacznie potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 marca 1993 roku, sygn. akt II UZP 5/93 i postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009 r., sygn. akt I UZP 1/09.

W rezultacie wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego za udział w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji jest uzależnione od wartości przedmiotu sporu, którą stanowi kwota dochodzonego zwrotu tj. 4615,90 zł. W tym stanie rzeczy wnioskodawczyni, jako strona przegrywająca, zobligowana jest na podstawie art. 98 § 1 kpc do uiszczenia na rzecz organu rentowego kwoty 600 zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Koszty te obejmują wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym, ustalone w oparciu o § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.). Sąd nie obciążył przy tym wnioskodawczyni kosztami postępowania apelacyjnego mając na względzie fakt popełnienia przez organ rentowy szeregu błędów przy wydaniu zaskarżonej decyzji, dotyczących stanu prawnego i faktycznego, które skutkowały wprowadzeniem skarżącej w błąd, co do zasadności swoich roszczeń.

Apelację od tego wyroku złożyła ubezpieczona A. P.. Zaskarżając wyrok w całości domagała się jego zmiany i ustalenia, że wnioskodawczyni posiada nadpłatę w kwocie 4.615,90 zł, która podlega zwrotowi oraz zasądzenie kosztów postępowania w sprawie za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Apelująca zarzuciła wyrokowi:

- naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 4 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71, poz. 609 ze zm.) poprzez jej błędną wykładnię i przyjęcie, że zakaz umorzenia opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, wynikający z ust. 1 art. 4 ustawy, odnosi się także do opłaconych odsetek od niezapłaconych w terminie składek, podczas gdy z brzmienia ust. 2 i 3 art. 4 ustawy wynika, że regulacje te są odrębne i w przypadku opłacenia przez podatnika składek z opóźnieniem i naliczenia oraz opłacenia odsetek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien umorzyć odsetki, o ile płatnik się o to zwróci a ewentualną nadpłatę z tego tytułu winien Zakład zachować zgodnie z brzmieniem ust. 3, konieczność dokonania zwrotu nadpłaconych odsetek od niezapłaconych w terminie składek nie jest uzależniona od istnienia stanu zaległości w opłacaniu składek na dzień orzekania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych:

- naruszenie przepisów postępowania poprzez poczynienie dowolnych, sprzecznych z zebranymi w sprawie dowodami ustaleń oraz zastosowanie do ustalenia stanu faktycznego jedynie części opinii biegłego, bez wskazania powodów, dla których Sąd nie uwzględnił całości opinii, a w szczególności jej konkluzji, co stanowi naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. oraz poczynienie ustalenia, że w dacie wydania zaskarżonej decyzji istniała zaległość w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, pomimo, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wykazał istnienia zaległości, a nawet wskazywał istnienie nadpłaty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlega oddaleniu albowiem zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem aczkolwiek rację ma skarżąca, iż ustalenia Sądu pierwszej instancji poczynione zostały z naruszeniem zasad wynikających z art. 233 § k.p.c..

Wymieniony przepis nakłada na sąd orzekający obowiązek wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, uwzględnienia wszystkich dowodów zebranych w sprawie, wskazania argumentacji uzasadniającej dokonaną ocenę. Swobodna ocena dowodów oznacza konieczność uwzględnienia przez sąd wymagań prawa procesowego, doświadczenia życiowego, reguł logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości

prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNP z 2000 roku, nr 17, poz. 655).

Orzekając w sprawie Sąd Okręgowy, jak słusznie zauważa apelująca, nie przeprowadził pełnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym także opinii biegłego z zakresu księgowości H. M., pomijając jej wnioski zawierające stwierdzenie, że na dzień wydania decyzji z dnia 20 stycznia 2010 roku nie występowały zaległości w opłacaniu składek, a więc zaliczenie kwoty 4.615,90 zł na zaległe składki było bezpodstawne.

Przedmiotowe uchybienie powoduje konieczność ponownego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym także w postępowaniu apelacyjnym i dokonania ustaleń przez Sąd odwoławczy.

Stosownie bowiem do treści art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne jest merytoryczną kontynuacją postępowania przed sądem pierwszej instancji, a orzeczenie sądu odwoławczego wydawane jest na podstawie wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego w obu instancjach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2008 roku, sygn. akt I PK 313/07 – LEX nr 496403).

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że prowadząca od 12 października 1992 roku działalność gospodarczą ubezpieczona A. P. w okresie od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku przebywała na urlopie wychowawczym uzyskanym w ramach stosunku pracy, w jakim pozostawała.

W dniu 30 września 2009 roku ubezpieczona złożyła wniosek o umorzenie składek na ubezpieczenia społeczne za okres od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku.

Rozpoznając przedmiotowy wniosek organ rentowy stwierdził zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w okresach: 09/1999 – 11/1999, 05/2003, 06/2003, 11/2003, 12/2003, 02/2004, 03/2004, 04/2004, 09/2004, 02/2005 - 11/2005, na ubezpieczenie zdrowotne za okres: 01/2009, 03/2009 i 04/2009 oraz na FP i FGŚP za okres: 08/1999-11/1999, 07/2003, 03/2005-11/2005 w łącznej kwocie 7.177,10 zł (k.16 akt ZUS). Jednocześnie pozwany uznał, że stwierdzone wyżej należności z tytułu składek za okres od 1 września 1999 roku do 15 listopada 1999 roku uległy przedawnieniu, zaś umorzeniu podlegają odsetki za okres od stycznia 1999 roku do 30 października 1999 roku w kwocie 4.615,90 zł (k. 14 akt ZUS).

W dniu 15 stycznia 2010 roku ubezpieczona nawiązując do wniosku z dnia 30 września 2009 roku sprecyzowała go w ten sposób, że wniosła o umorzenie opłaconych odsetek za zwłokę za okres od 1 stycznia 1999 roku do 15 listopada 1999 roku (oświadczenie – k.19 akt ZUS).

W wyniku rozpoznania tego wniosku organ rentowy w dniu 20 stycznia 2010 roku wydał dwie decyzje, w tym zaskarżoną w niniejszej sprawie, gdzie w pkt. 1. umorzył opłacone odsetki za zwłokę za okres od 1 stycznia 1999 roku do 30 września 1999 roku w kwocie 4.615,90 zł, zaś w pkt. 2. zaliczył nadpłatę w kwocie 4.615,90 zł na poczet zaległych składek.

W odwołaniu od tej decyzji, jak podniesiono na wstępie, ubezpieczona domagała się zwrotu ustalonej nadpłaty wywodząc, że nie posiada zaległości z tytułu składek, na które ewentualnie mogłaby być zaliczona stwierdzona nadpłata.

W konsekwencji istota sprawy sprowadzała się do oceny czy spełnione zostały wymogi prawne pozwalające na zwrot ustalonej nadpłaty. Podnieść należy bowiem, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 roku, II UZ 1/11(LEX nr 844747).

Wskazana wyżej materia dotycząca umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek oraz opłaconych odsetek uregulowana została w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71, poz. 609 ze zm.).

Przepis ten w ust. 1 stanowi, że na wniosek płatnika składek, który w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy zmienianej w art. 1, i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych umarza w całości lub w części należności z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia należnych za tego ubezpieczonego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności za okres, w którym ubezpieczony przebywał na urlopie wychowawczym.

W ustępie 2 z kolei, przepis ten postanawia się, że na wniosek płatnika składek, pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia niniejszej ustawy odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, o których mowa w ust. 1, podlegają umorzeniu. Z kolei ust. 3 stanowi, że jeżeli w wyniku umorzenia odsetek za zwłokę powstała nadpłata, zalicza się ją na poczet zaległych, bieżących lub przyszłych składek, a w razie ich braku - zwraca płatnikowi składek.

Analiza treści cytowanego unormowania, co trafnie zauważa apelująca, nie pozwala zaakceptować jego wykładni dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, a mianowicie, że w sytuacji, gdy składki zostały opłacone, to brak podstaw do umorzenia opłaconych odsetek za zwłokę. Wykładnia ta pozostaje w sprzeczności zarówno z brzmieniem przedmiotowego unormowania, jak i jego istotą (logiką). Jest bowiem oczywiste, że odsetki pobiera się od nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia społeczne (art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 roku, poz. 1442 ze zm.), sam zaś fakt opłacenia składek nie eliminuje ich wskazanego wyżej charakteru (nieopłaconych w terminie), jeśli wpłata ta dokonana została z uchybieniem obowiązującego terminu.

W konsekwencji zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy posiadało ustalenie istnienia przesłanek pozwalających na zwrot wyliczonej przez organ rentowy nadpłaty wynikającej z umorzenia opłaconych odsetek określonych w cytowanym wyżej art. 4 ust. 3 omawianej ustawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w świetle całokształtu materiału dowodowego sprawy, brak jest podstaw do zakwestionowania prawidłowości zaskarżonej decyzji a tym samym do podważenia zaskarżonego wyroku oddalającego złożone od niej odwołanie.

Przystępując do szczegółowych rozważań we wskazanym wyżej zakresie, w pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż dla rozpoznania przedmiotowej sprawy bez znaczenia pozostaje fakt wydania w dniu 26 sierpnia 2011 roku decyzji uchylającej zaskarżoną decyzję i umarzającej postępowanie w odniesieniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz Fundusz Pracy za okres od 1 stycznia 1999 roku do 30 października 1999 roku.

Stosownie bowiem do treści art. 477¹³ k.p.c. zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji nie ma wpływu na bieg sprawy.

Wydanie decyzji uchylającej decyzję, od której wniesione zostało odwołanie do sądu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych bez korzystnego dla odwołującej rozstrzygnięcia, nie stanowi przesłanki umorzenia postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2012 roku, II UK 333/11 – LEX nr 1335179).

Z tego też powodu bez znaczenia jest zmiana stanowiska organu rentowego w toku postępowania sądowego w zakresie rozliczenia konta ubezpieczonej jako płatnika składek, wobec przyjęcia, że należności z tytułu składek za okres od stycznia 1999 roku do listopada 1999 roku uległy przedawnieniu (pismo organu rentowego – k.264). W konsekwencji

także opinia uzupełniająca biegłego z zakresu księgowości wydana w postępowaniu apelacyjnym, w części końcowych wniosków uwzględniających powyższą zmianę stanowiska Zakładu, jest bezprzedmiotowa.

Fakt ten, zdaniem Sądu odwoławczego, nie wyłącza jednak możliwości dokonania koniecznych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń oraz ich oceny.

Jak już wyżej podniesiono, warunkiem dokonania zwrotu ustalonej w zaskarżonej decyzji nadpłaty wynikającej z umorzenia odsetek za zwłokę był brak zaległych, bieżących lub przyszłych składek. Odmawiając zwrotu nadpłaty organ rentowy wskazał, że zalicza ją na poczet zaległych składek. W rezultacie istotne i rozstrzygające znaczenie, posiadała kwestia istnienia zaległości składkowych na koncie ubezpieczonej jako płatnika składek z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności na dzień wydania zaskarżonej decyzji.

Analiza dowodów sprawy, w tym przede wszystkim dokumentacji związanej z pierwotnym rozpoznaniem wniosku ubezpieczonej o umorzenie zaległości z tytułu składek, których treści ubezpieczona nie kwestionowała, pomimo pouczenia o prawie wypowiedzenia się co do zebranych materiałów (pismo – k.12 ZUS), prowadzi do wniosku, iż A. P. w dacie wydania zaskarżonej decyzji takie zaległości w opłacaniu składek posiadała. Mianowicie w części tej dokumentacji zatytułowanej „zaległości z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 roku” organ rentowy wykazał zaległości na ubezpieczenia społeczne za okres wrzesień - listopad 1999, maj 2003, czerwiec 2003, listopad 2003, grudzień 2003, luty 2004, marzec 2004, kwiecień 2004, wrzesień 2004, luty – listopad 2005, na ubezpieczenie zdrowotne za styczeń, marzec i kwiecień 2009 roku oraz na FP i FGŚP za sierpień - listopad 1999, lipiec 2003 i marzec – listopad 2005 (zestawienie – k.16 akt ZUS).

Sytuacja taka, co jednoznacznie wynika z dokumentów opisanych przez organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 8 marca 2013 roku, nie kwestionowanych przez skarżącą, wynikała z rozliczenia konta płatnika w związku ze złożeniem przez ubezpieczoną w dniu 28 września 2009 roku i 13 października 2009 roku dokumentów rozliczeniowych oraz w dniu 30 września 2009 roku wniosku o umorzenie należności z tytułu składek (pismo ZUS – k.263-265). Mianowicie wpłaty dokonane w latach 2003, 2007 i 2008 (szczegółowo wykazane w/w piśmie) zostały rozliczone za okres od stycznia do października 1999 roku wraz z odsetkami w kwocie 4.615,90 zł.

W konsekwencji powyższego rozliczenia na dzień wydania zaskarżonej decyzji na koncie ubezpieczonej jako płatnika składek figurowało zadłużenie w latach 2003, 2004 i 2009 szczegółowo wykazane w przedmiotowym piśmie procesowym, niekwestionowanym przez skarżącą. Pozwala to Sądowi Apelacyjnemu uznać ich prawidłowość, co potwierdza także opinia uzupełniająca biegłego H. M. wydana w postępowaniu apelacyjnym (strony: 1, 2, 3).

Wnioski tejże opinii, uwzględniające zmianę stanowiska organu rentowego w toku niniejszego procesu, nie były przydatne dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. Zauważyć należy tylko, iż sam fakt przedawnienia należności z tytułu składek nie wyłącza możliwości ich dobrowolnej zapłaty przez płatnika składek.

Reasumując powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a tym samym apelacja podlegała oddaleniu. Z tych względów i z mocy art. 385 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd odwoławczy oparł na treści art. 102 k.p.c. uznając, że w rozpoznawanej sprawie zaistniały wypadki szczególnie uzasadnione pozwalające na odstąpienie od obciążania ubezpieczonej wymienionymi kosztami. Za takie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, uznać należy nieprecyzyjne sformułowanie treści zaskarżonej decyzji przez organ rentowy, brak jednolitego stanowiska pozwanego organu w toku procesu (przyjęcie przedawnienia składek i uchylenie zaskarżonej decyzji), co w efekcie wywołało proces i koszty związane z jego prowadzeniem.